

midlere. For den allminnelige «risikoorienterte» vil deler være av stor interesse, men det er ingen lærebok om risiko.

Dag S. Thelle

Avdeling for biostatistikk
Universitetet i Oslo

Atferdsavtaler – er de til nytte?

Børge Holden, Jonny Finstad, red.

Atferdsavtaler

Et hjelpemiddel til å velge hensiktsmessig atferd. 216 s, tab, ill. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2010. Pris NOK 299
ISBN 978-82-05-39876-4

Ifølge forfatterne og min egen oppfatning etter å ha lest denne boken, er svaret ja. Deres beskrivelser og argumenter virker overbevisende. En forutsetning for å oppnå gode resultater med atferdsavtaler er ressurser, tålmo-

dighet og fantasi. I de første fire kapitlene får man en teoretisk innføring i atferdsanalyse som grunnlag for å utarbeide atferdsavtaler, basert på prinsipper om frivillighet og medvirkning i utformingen, i tillegg til tilstrekkelig forståelse og språkfunksjon hos brukeren. Målet er å redusere uheldig, destruktiv og uakseptabel atferd ved hjelp av et avtalesystem som kan styrke konstruktiv atferd ved bruk av såkalte forsterkere (belønning). Valg av forsterkere som appellerer til brukerens ønsker og behov, er avgjørende for deres motiverende kraft til fremdrift i prosessen.

I mange tilfeller er flere behandlere/hjelpere/personale involvert med en klient som trenger atferdsavtaler. Da er det avgjørende at alle involverte er samkjørte og opptrer likt overfor klienten, slik at han/hun ikke blir forvirret ut fra forskjellige signaler og reaksjoner.

I de øvrige kapitlene presenterer forfatterne kliniske eksempler på klienter med tilstander/diagnoser som gjennom atferdsavtaler er i stand til gradvis å snu negativ atferd over i positive former. Jo mer kompliserte avtalene er, desto mer krever det samkjøring og møter mellom de involverte ansatte, både seg imellom og med brukeren.

Det gjør inntrykk på undertegnede som psykiater å lese i kapittel 8 om «Petter», en lett utviklingshemmet, utagernede 50-åring som oppholdt seg på psykiatrisk institusjon, hvor han fikk store doser nevroleptika. Etter

grundig forarbeid med atferdsavtalen bidro gjennomføringen over tid til det resultat at medikamentene kunne reduseres vesentlig, noe som igjen bidro til at han ble mer våken og kunne samarbeide bedre om avtalen.

Ellers blir man i øvrige kapitler introdusert for kliniske eksempler ved tilstander som AD/HD, Aspergers syndrom, lett utviklingshemming og skolevegning. Skribentene forteller også om en fengselsinnsett, antisosial psykiatrisk pasient.

Forfatterne legger i kapittel 2 frem en liste over tilstander der atferdsavtaler ikke er indisert. Da kan det virke noe selvmotigende når det et par sider lenger ut hevdes: «Alt i alt er det liten tvil om at atferdsavtaler kan brukes i nær sagt hvilken som helst sammenheng». Profesjonsmarkeringen i form av «redusering» av akademisk kompetanse i forhold til annen utdanning hadde vært unødvendig å markere.

Redigeringen er god, og layouten er tiltalende. De anførte innvendingene til tross, dette er en verdifull bok som mange helsearbeidere vil ha nytte av å lese. Den vil være anvendelig ikke bare for dem som kommer i kontakt med den typen klienter som er beskrevet her, men også for andre som trenger å vite om at slik tilnærming er tilgjengelig.

Tore Gude

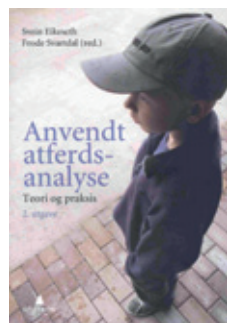
Modum Bad
og
Avdeling for atferdsfag
Universitetet i Oslo

Atferdsterapi heter nå atferdsanalyse

Svein Eikeseth, Frode Svartdal, red.

Anvendt atferdsanalyse

Teori og praksis. 2. utg. 518 s, tab, ill. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2010. Pris NOK 598
ISBN 978-82-05-39067-6

Målgruppen er universitets- og høyskolestudenter med interesse for atferdsanalyse og læringspsykologi, men boken er også beregnet på fagfolk som bruker atferdsanalyse, eller ønsker å kjenne til

hvordan den kan brukes, i terapi av f.eks. autisme, AD/HD, problematferd, fobier eller visse somatiske lidelser.

Det er 23 kapitler og like mange bidragsyttere. De første 200 sidene er teori og de neste 290 praktisk anvendelse av atferdsanalyse.

Norsk Atferdsterapeutisk Forening ble dannet i 1973. I takt med utviklingen innen faget heter foreningen nå Norsk Atferdsanalytisk Forening. Atferdsterapi ble utviklet i opposisjon til både psykoanalyse og biologisk psykologi, og denne boken har preg av både å være en lærebok og et kampskrift. Den er ikke spesielt polemisk i form eller innhold, men er likevel et innlegg i debatten om atferdsanalysens fremtid og plass innen psykologi, psykiatri og andre samfunnsområder, f.eks. skole og lederutvikling. Kapitlene i den praktiske delen gjenspeiler de tilstandene hvor atferdsanalysen i dag har funnet en sentral plass, som autisme, AD/HD, atferdsforstyrrelser og utviklingshemming. For leger kan det være interessant å vite at det er egne kapitler om angstlidelser, kroniske sykdommer som epilepsi og astma, kroniske smerter og rus. Teoridelen er dominert av definisjon og forklaring av sentrale begreper og virker for undertegnede tung og vanskelig absorberbar. Dette er en faglig dialekt som for de innvidde selvfølgelig er sterkt meningsbærende og interessant, men den krever konsentrasjon og høy motivasjon for å trenge inn i. Det finnes et utall begreper, men mange av dem benyttes lite i den praktiske delen. Jeg tror atferdsanalysen vil kunne få større faglig utbredelse om man la mer vekt på å forklare de viktigste begrepene på en mer lettfattelig måte. De begrepene som dominerer i praksis, er operant og klassisk betingning, og begge disse er allerede inkorporert og adoptert av andre terapiretninger, f.eks. kognitiv atferdspreget terapi. Det samme gjelder til en viss grad ACT-behandling (Acceptance and commitment therapy), på norsk «Aksept- og forpliktelsesterapi», som er omtalt i et eget kapittel. Man skulle derfor tro at det var grunnlag for godt samarbeid mellom atferdanalytikere og f.eks. kognitive terapeuter. Hvis lesing av denne boken er operant atferd, vil etter min mening teoridelen kunne virke som en negativ forsterker, mens praksiskapitlene kan ha en positiv forsterkende effekt og øke sannsynligheten for at leseren vil ønske å lære mer om atferdsanalysen.

Forfatterne gir en grundig innføring i atferdsanalysens teoretiske grunnlag og en praktisk og nyttig oversikt over den kliniske anvendelsen.

Ingvard Wilhelmsen

Institutt for indremedisin
Universitetet i Bergen